

รูปแบบการพัฒนาทักษะการสอนของครูตามหลักพุทธวิธี
โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
A DEVELOPING TEACHING SKILLS MODEL OF TEACHERS ACCORDING
TO BUDDHIST PRINCIPLES IN THE DEPARTMENT OF GENERAL
EDUCATION OF PHRAPARIYATIDHAMMA SCHOOLS

¹พระมหาวาสันต์ ฐิริปญฺโญ, ²พระมหาพิสิฐ วิสิฏฺฐปญฺโญ, และ ³จุฬาพรรณภรณ์ ธนะแพทย์
¹Phramaha Wasan Bhūripaṇṇo, ²Phramaha Phisit Visiṭṭhapaṇṇo
and ³Chulapunporn Thanaphaet

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Wasan_b@gmail.com

Received: July 12, 2023; Revised: July 28, 2023; Accepted: August 25, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาทักษะการสอนของครูตามหลักพุทธวิธี โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา 2) เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาทักษะการสอนของครูตามหลักพุทธวิธี โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา 3) เพื่อประเมินรูปแบบการพัฒนาทักษะการสอนของครูตามหลักพุทธวิธี โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น การวิจัยนี้เป็น การวิจัยแบบผสมผสานวิธี โดยมีระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 5 รูป การสนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 10 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบศึกษาเอกสาร แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำนวน 219 รูป/คน ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำนวน 43 รูป โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเอกสาร การวิเคราะห์เนื้อหา และการวิเคราะห์ทางสถิติ คือ หาค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีค่าความต้องการ

¹ นิสิต, หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

² อาจารย์ ดร., สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

³ อาจารย์ ดร., สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

จำเป็น ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการพัฒนาทักษะการสอนของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านสันตสนาและด้านสมุเตชนาซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน รองลงมาคือด้านสมาทปนา ส่วนด้านสัมปหังสนามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2) การสร้างรูปแบบการพัฒนาทักษะการสอนของครูตามหลักพุทธวิธี ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีส่วนประกอบของรูปแบบ 4 ส่วน ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการนำไปสู่การปฏิบัติประกอบด้วย 3.1) องค์ประกอบของทักษะการสอน 3.2) วิธีการพัฒนาทักษะการสอน 3.3) กิจกรรมเสริมทักษะ และ 4) เงื่อนไขความสำเร็จ 3) ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาทักษะการสอนของครูตามหลักพุทธวิธีในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พบว่า รูปแบบมีความเหมาะสม ความถูกต้องและมีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ พบว่าอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : รูปแบบการพัฒนา, ทักษะการสอน, หลักพุทธวิธี, โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

Abstract

This objectives of this research were: (1) To study the state of developing teaching skills of teachers by Buddhist principles in general education division of Phra Pariyattidhamma schools; (2) To create a developing teaching skills model of teachers by Buddhist principles in general education division of Phra Pariyattidhamma schools; and (3) To evaluate a developing teaching skills model of teachers by to Buddhist principles in general education division of Phra Pariyattidhamma schools that created by the researcher. This research was a mixed method research between qualitative and quantitative research methodology. The qualitative research methodology consisted of studying documents, in-depth interviews, 5 school administrators, a group discussion of 10 experts. The research instruments were documented study forms and in-depth interviews. The statistics employed was content analysis, percentage, mean, standard deviation, and exploratory factors analysis. The sample group used in this research were 219 teachers and 43 administrators in General Education Division of Phra Pariyattidhamma schools which was obtained by multistage randomization. The research instruments used in this process were questionnaires, document data analysis and content analysis. The statistics employed was content analysis, percentage, mean, standard deviation and Priority Needs Index (PNImodified). The research findings were revealed as follows: 1) The developing teaching skills model

of teachers by Buddhist principles in General Education Division of Phra Pariyattidhamma schools found that was at high level in overall aspect. When considering each aspect in descending order of mean, it was found that the aspect with the highest mean was the Santassana and the Samutechna, which had the same mean, followed by the Samadhana. The aspect with the lowest mean was Samphansana. 2) The developing teaching skills model of teachers by Buddhist principles in General Education Division of Phra Pariyattidhamma schools comprised of 4 parts: 1) principles 2) objectives 3) processes to put into practice which consist of 3.1) components of teaching skills 3.2) methods for developing teaching skills 3.3) skills enhancing activities, and 4) conditions for success. 3) The evaluation of the developing teaching skills model of teachers by Buddhist principles in General Education Division of Phra Pariyattidhamma schools in the aspects of the correctness, the suitability, the feasibility were at the highest level. As for the usefulness of the model, it was found that it was at a high level.

Keywords: Developing Model, Teaching Skills, Buddhist Principles, Phrapariyattidham Secondary School

บทนำ

การจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนในโรงเรียนสำหรับนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ มุ่งที่จะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ที่เหมาะสมกับศักยภาพและความสามารถของเด็กแต่ละคนซึ่งมีหลักสำคัญในการจัดการศึกษาคือนักเรียนจะต้องได้รับสื่อเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกรูปแบบการจัดการศึกษาหลักสูตรกระบวนการเรียนและการทดสอบทางการศึกษาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนแต่ละบุคคลฝ่ายบริหารวิชาการในโรงเรียนถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของโรงเรียนในการพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพส่วนงานด้านอื่นๆจะเป็นตัวเสริมสร้างและส่งผลให้งานวิชาการสำเร็จไปด้วยดีมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่สองพุทธศักราช 2545 ได้กล่าวว่าการบริหารวิชาการเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่มุ่งกระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุดด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาที่มีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนตลอดจนการวัดผลประเมินผลรวมทั้งการจัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียนชุมชนท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพช่วงทศวรรษที่ผ่านมา กระแสความเปลี่ยนแปลงของโลก ซึ่งได้รับผลจากกระแสโลกาภิวัตน์ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง อย่างรุนแรงและรวดเร็วทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การติดต่อ สื่อสาร เศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ในทุกประเทศทั่วโลกอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ก่อให้เกิดทั้งโอกาสและ ภัยคุกคามต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ จึงเป็นความจำเป็นที่ทุก

ประเทศจะต้องหาแนวทางและรูปแบบในการปรับตัว เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน รวมทั้งให้สามารถ รองรับและใช้ประโยชน์จากผลของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ มากที่สุด

การจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนก สามัญศึกษาเป็นการศึกษารูปแบบหนึ่ง ของการศึกษาของคณะสงฆ์ เป็นการศึกษาที่รัฐกำหนดให้มีขึ้นตามความประสงค์ของคณะสงฆ์ ซึ่งมี มูลเหตุสืบเนื่องมาจากการจัดตั้งโรงเรียนบาลีมัธยมศึกษาและบาลีวิสามัญศึกษาสำหรับนักเรียนวัด กล่าวคือภายหลังจากที่การศึกษา ในมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่งคือ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งเปิดดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2432 และ พ.ศ.2489 ตามลำดับได้เจริญก้าวหน้า มากขึ้น มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยจึงได้จัด แผนก มัธยมศึกษาขึ้นมาเรียกว่าโรงเรียนบาลีมัธยมศึกษา กำหนดให้มีการเรียน บาลีนักธรรมและความรู้ ชั้นมัธยมโดยรับผู้ที่สำเร็จการศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ต่อมาเมื่อโรงเรียนบาลีมัศึกษานี้ได้แพร่ ขยาย ออกไปยังต่างจังหวัดหลายแห่งมีพระภิกษุและสามเณรเรียนกันมาก คณะสงฆ์โดยมติ คณะสังฆมนตรีจึงได้กำหนดให้เรียกโรงเรียน ประเภทนี้ใหม่ว่าโรงเรียนบาลีวิสามัญศึกษาสำหรับ นักเรียนวัดและ กระทรวงศึกษาธิการก็ได้ออกระเบียบกระทรวงให้โรงเรียนบาลี วิสามัญศึกษาสำหรับ นักเรียนวัดนี้เปิดทำ การสอบสมทบในชั้นตัว ประโยคคือชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 ได้ตั้งแต่ พ.ศ.2500 เป็นต้นมาและเมื่อสอบได้แล้วก็ยังสามารถรับ ประกาศนียบัตรจาก กระทรวงศึกษาธิการอีกด้วยด้วยเหตุนี้จึงทำให้ พระภิกษุและสามเณรนิยมเรียนกันมากโรงเรียน ประเภทนี้ จึงแพร่หลาย ออกไปยังจังหวัดต่างๆ อย่างกว้างขวางจนทำให้คณะสงฆ์เกรงว่าการศึกษ ธรรมและบาลีจะเสื่อมลงเพราะพระภิกษุ และสามเณรต่างมุ่งศึกษาวิชาทางโลกมากไปเป็นเหตุให้ ต้องละทิ้ง การศึกษาธรรมและบาลีเสียแต่ทางคณะสงฆ์ก็ยังไม่พิจารณาเห็นความจำเป็นของการศึกษา วิชาในทางโลกอยู่

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาปัจจุบันสังกัดกองพุทธศาสนาศึกษาสำนักงาน พระพุทธศาสนาแห่งชาติซึ่งมีหน้าที่กำกับดูแลการศึกษาขั้นพื้นฐานแก่พระภิกษุสงฆ์สามเณรเพื่อมุ่ง พัฒนาผู้เรียนให้ เป็นผู้มีความรู้คู่คุณธรรมประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัยที่เป็นศาสนายายาท ที่ดีของ พระพุทธศาสนาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษามีสภาพการศึกษาของคณะสงฆ์เป็นองค์กร หลักที่ควบคุมส่งเสริมการจัดการศึกษาโดยตรง การพัฒนาครูเป็นหัวใจสำคัญในการบริหารการศึกษา เพื่อให้งานทุกชนิดของสถานศึกษาจะดำเนินการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและได้รับผลสำเร็จตาม เป้าหมายหรือไม่เพียงใดขึ้นอยู่กับความสามารถและความร่วมมือของครู

การจัดการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่ผ่านมามีทำ ให้เกิดผลเป็นที่ประจักษ์อย่างยิ่งว่าคุณภาพทางการศึกษาของ พระสงฆ์สามเณรตกต่ำไปอย่าง ฉะนั้น ในโลกยุคใหม่ครูหรือบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จะต้องมีการปรับเปลี่ยน วิธีการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อให้บรรลุผลลัพธ์ที่สำคัญ และจำเป็นต่อตัว นักเรียนอย่างแท้จริง มุ่งไปที่ ให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ต้องก้าวข้ามสาระวิชาไปสู่การ เรียนรู้เพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ครูต้องไม่สอนหนังสือไม่นำสาระที่มีในตำรามาบอก บรรยายให้นักเรียนจดจำแล้วนำไปสอบวัดความรู้ครูต้องสอนคนให้เป็นศาสนทายาทที่เรียนรู้การใช้ ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 เป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้และอำนวยความสะดวก

(facilitate) ในการเรียนรู้ให้นักเรียนเรียนรู้จาก การเรียนแบบลงมือทำโดยมีประเด็นคำถามอยากรู้เป็นตัวกระตุ้นสร้างแรงบันดาลใจให้อยากเรียน ที่จะนำไปสู่การกระตือรือร้นที่จะสืบค้น รวบรวมความรู้จากแหล่งต่างๆ มาสนับสนุนหรือโต้แย้งข้อ สมมติฐานคำตอบที่คุ้นเคย พบเจอจากประสบการณ์เดิมใกล้ตัวสร้างเป็นกระบวนการทัศนใหม่แทนของเดิม

การศึกษา เป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยผ่านการ ถ่ายทอดความรู้ การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม ให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เพื่อพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การจัดการศึกษา จึงเป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เกิด ขึ้นกับผู้เรียนโดยการจัดการเรียนการสอนของครู ซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการ ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ต่างๆ ผ่านการสอนที่มีประสิทธิภาพ การสอนเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ คือต้องใช้ทั้ง ความรู้ด้านการศึกษา หลักจิตวิทยาการเรียนรู้ของมนุษย์ซึ่งจะต้องมีการเรียน และฝึกฝนในสถานบัน การศึกษาที่เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการเรียนการสอน และที่เป็นศิลป์ หรือเป็นศิลปะ เพราะการสอนต้องใช้ ทักษะด้านการสื่อสาร ทางวาจาและภาษาร่างกายและใช้จิตวิทยาในการดึงดูดความสนใจของผู้เรียนที่ มีความแตกต่างกันไปตามพื้นฐานความรู้และอุปนิสัยใจคอ อันเกิดจากสภาพแวดล้อมของการเลี้ยงดู และปลูกฝังตั้งแต่ยังเล็กๆ ดังนั้นผู้สอนต้องมีหลักจิตวิทยาผสมผสานกับกลยุทธ์และวิธีการต่างๆ ตาม ประสบการณ์และความสามารถของผู้สอนแต่ละคน ซึ่ง นานวันเข้าก็จะกลายมาเป็นเทคนิคการสอน ของแต่ละบุคคลหรือเป็นเทคนิคเฉพาะตัวของผู้สอนแต่ละคนนั่นเอง ทักษะและเทคนิคการสอนนับว่ามีความสำคัญต่อการสอนของครูอย่างยิ่ง นับตั้งแต่ การ นำเข้าสู่บทเรียน การเร้าความสนใจ การตั้งคำถามการใช้สื่อการเรียนการสอน การอธิบาย การยกตัวอย่าง การสรุปบทเรียน ตลอดจนการใช้กระดาน การใช้กิริยาท่าทางและวาจา การเสริมแรง ต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของบทเรียนหรือสาระการเรียนรู้ นั้นๆ ผู้สอน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาตนเองทั้งด้านทักษะและเทคนิคการสอน เพื่อให้เกิด ความคล่องแคล่วว่องไว ชำนิชำนาญในการปฏิบัติการสอน สามารถสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ที่มี ประสิทธิภาพ ผู้เรียนสนุกสนานไม่เบื่อหน่ายต่อการเรียน ผู้สอนมีความกระตือรือร้นและบรรลุ จุดประสงค์ที่ได้ตั้งเอาไว้ ทักษะการสอนจึงจำเป็นต้องใช้ควบคู่กับเทคนิคการสอนอยู่ตลอดเวลา ของการสอนในครั้งนั้นๆ (พงษ์พัชรินทร์ พุฒวัฒน์. 2554).

ปัญหาการผลิตครูที่ยังไม่สามารถผลิตให้ได้ในปริมาณที่เหมาะสมเพียงพอในทุกระดับ การศึกษาและสาขาวิชา ทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนครูตามมา ส่วนปัญหาคุณภาพครูพบว่ายังมี ครู บางส่วนที่ยังไม่ได้มาตรฐานด้านความรู้ที่ตีเพียงพอที่จะถ่ายทอดให้กับนักเรียน นอกจากนี้ครู บางส่วนยังขาดความ ตระหนักในหน้าที่ความรับผิดชอบ ขาดคุณธรรมจริยธรรม รวมทั้งปัญหาหนี้สินของครูซึ่งเป็นเหตุให้ครูขาดขวัญ กำลังใจในการทำงาน และมีคุณภาพชีวิตลดลง ทำให้อุทิศ ตนต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบได้ไม่เต็มที่ ปัญหาทั้งหมดที่กล่าวมาทำให้ผลสัมฤทธิ์ในการเรียน การสอนของผู้รับการศึกษาหรือผู้เรียนและคุณภาพการศึกษาโดยรวม โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาลดลง พุทธวิธีการสอน เป็นลักษณะการถ่ายทอดความรู้ในเรื่องการสอนที่เป็นแบบอย่าง

ที่ดีที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนในปัจจุบันเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจที่แจ่มแจ้งชัดเจนในเนื้อหาสาระ รู้เทคนิควิธีการจูงใจให้ผู้เรียนมีกำลังใจ มีความกล้าแสดงออก ร่าเริง และสามารถนำความรู้ไปปฏิบัติได้จริง แล้วนำมาบูรณาการกับทักษะการสอน

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาข้างต้นทำให้ผู้วิจัยเห็นความสำคัญ และสนใจที่จะศึกษาค้นคว้าวิจัย “รูปแบบการพัฒนาทักษะการสอนของครูตามหลักพุทธวิธี โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา” โดยเฉพาะผู้ที่ทำหน้าที่การสอนจำเป็นต้องมีทักษะ มีความสามารถ มีความชำนาญ และมีความคล่องแคล่วว่องไวในการสอนที่อาศัยการสอนตามแนวคิดทางพระพุทธศาสนาซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการสอนของครูตามหลักพุทธวิธี ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เพื่อสืบทอดเป็นศาสนทายาทที่ดีมีความรู้คู่คุณธรรมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาทักษะการสอนของครูตามหลักพุทธวิธี โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
2. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาทักษะการสอนของครูตามหลักพุทธวิธี โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
3. เพื่อประเมินรูปแบบการพัฒนาทักษะการสอนของครูตามหลักพุทธวิธี โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน และครูในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 10 จำนวน 43 แห่ง โดยมีผู้บริหารโรงเรียน และครูที่เป็นประชากร จำนวน 420 รูป/คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาสภาพการพัฒนาทักษะการสอนของครูตามหลักพุทธวิธี โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา คือ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 10 จำนวน 219 รูป/คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางของ เครจซีและมอร์แกน (R.V.Krejcie & D.W.Morgan) ซึ่งเป็นตารางที่ใช้หาขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อประมาณค่า สัดส่วนของประชากร โดยคาดว่า สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร เท่ากับ 0.5 หรือค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5 % ซึ่งเมื่อเปิดตารางแล้วได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 201 รูป/คน แต่ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามจำนวน 230 ฉบับ ได้กลับคืนมาจำนวน 219 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 95.22 ซึ่งเกินจำนวนขั้นต่ำที่ เครจซีและมอร์แกน (R.V.Krejcie & D.W.Morgan) กำหนดไว้ในตาราง จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ได้มานี้ผู้วิจัยได้มาโดยนำมาสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi stage random sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การเก็บข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดย ศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

2.1 เครื่องมือการวิจัยแบบการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยจะใช้แบบการสัมภาษณ์โดยคัดเลือกแบบเจาะจงในการเก็บข้อมูล จำนวน 5 ท่าน

2.2 เครื่องมือการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยจะใช้เก็บข้อมูลแบบสอบถาม จำนวน 230 ชุด ใช้กลุ่มตัวอย่าง 219 ตัวอย่าง โดยที่ผู้วิจัย ซึ่งประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบทักษะการสอนของครูตามหลักพุทธวิธี ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data Analysis) ได้แก่ การนำผลของการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม มาวิเคราะห์เนื้อหาโดยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบ 3 เสา่ตามกรอบแนวคิดของ สุธงศ์ จันทวานิช, (2540)

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data Analysis) สำหรับครูในโรงเรียน ได้จากการนำข้อมูลจากการแจกแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบลิเคิร์ต (Likert Five Rating Scale) สอบถามเกี่ยวกับสภาพการพัฒนาทักษะการสอนของครูตามหลักพุทธวิธี ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามสภาพเป็นจริง การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยมีเกณฑ์ในการให้คะแนนในแบบสอบถาม

ผลการวิจัย

1. สภาพการพัฒนาทักษะการสอนของครูตามหลักพุทธวิธี ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก ถ้าแยกเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก

2. ได้รูปแบบการพัฒนาทักษะการสอนของครูตามหลักพุทธวิธี ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการนำไปสู่การปฏิบัติ และ เงื่อนไขความสำเร็จ

3. ผลการตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาทักษะการสอนของครูตามหลักพุทธวิธี ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น พบว่าโดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากมากไปหาน้อย พบว่าด้านความเหมาะสม ด้านความถูกต้อง ด้านความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ แต่ด้านความเป็นประโยชน์ของการนำรูปแบบไปใช้อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

1. สภาพทักษะการสอนของครูตามหลักพุทธวิธี ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พบว่า โรงเรียนมีจำนวนบุคลากรไม่เพียงพอในการ ปฏิบัติงาน ประกอบกับบุคลากรส่วนใหญ่ไม่ได้สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีการปฏิบัติงานไม่สอดคล้องกับความรู้ความสามารถของตนเอง และวิธีสอนของครูยังขาดทักษะและเทคนิคที่ชัดเจนทำให้นักเรียนไม่เข้าใจ พร้อมกับครูสอนไม่ตรงวิชาเอก และ ครูไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียนและครูขาดทักษะการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูขาดทักษะทางด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในชั้นเรียนและจบไม่ตรงสาขาวิชาเอกที่สอน จึงส่งผลให้คุณภาพผู้เรียนมีการเรียนรู้ที่ไม่บรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ลดลง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจิตรา มีคำ,(2556) ที่ศึกษาปัญหาและแนวทางการบริหารจัดการโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียน ตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 31 ในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก พบว่า แนวทางการบริหารจัดการปัญหาด้านบุคลากรควรมีการวางแผนการดำเนินโครงการจัดให้ บุคลากรที่มีวุฒิการศึกษามาปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาในโรงเรียน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน

2. การพัฒนารูปแบบการพัฒนาทักษะการสอนของครูตามหลักพุทธวิธี ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ได้องค์ประกอบของรูปแบบเป็น 4 ส่วน คือ (1) หลักการ (2) วัตถุประสงค์ (3) การนำไปสู่การปฏิบัติ และ (4) เงื่อนไขความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับ ลักขณา ไชยฤทธิ์ ที่ได้ศึกษา “รูปแบบการพัฒนาทักษะการสอนของครูตามหลักพุทธบริหารการศึกษา โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน” พบว่า การพัฒนารูปแบบการพัฒนาทักษะการสอนของครูตามหลักพุทธบริหารการศึกษาโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน มีส่วนประกอบของรูปแบบ 4 ส่วน ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการนำไปสู่การปฏิบัติประกอบด้วย (1) องค์ประกอบของทักษะการสอน (2) วิธีการพัฒนาทักษะการสอน (3) กิจกรรมเสริมทักษะ 4) เงื่อนไขความสำเร็จ ในการนำรูปแบบไปใช้ ซึ่งมีความคล้ายคลึงกันในองค์ประกอบของการพัฒนารูปแบบ

3. การตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาทักษะการสอนของครูตามหลักพุทธวิธี ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พบว่า รูปแบบการพัฒนาทักษะการสอนของครูตามหลักพุทธวิธี ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์การ นำไปสู่การปฏิบัติ เงื่อนไขความสำเร็จ ทำการตรวจสอบใน 4 ด้าน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากมากไปหาน้อย พบว่าด้านความเหมาะสม ด้านความถูกต้อง ด้านความ

เป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ แต่ด้านความเป็นประโยชน์ของการนำรูปแบบไปใช้อยู่ในระดับมาก

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2552.
- จิตรรา มีคำ, (2556) “ปัญหาและแนวทางการบริหารจัดการโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 31 ในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก”, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, พงษ์พัชรินทร์ พุทธิฉนะ. (2554). *ทักษะและเทคนิคการสอน: Teaching Skills and Techniques*. สืบค้นเมื่อ 2 เมษายน 2563
- รัชนี อมาตยกุล, (2555), *ปัญหาของครู คุณภาพของครู, เอกสารประชุมร่วมกับผู้ตรวจการแผ่นดิน เมื่อเดือนกรกฎาคม 2555, เผยแพร่ 23 กันยายน 2556, มปป*, หน้า 3-4.
- ลักขณา ไชยา. (2561). *รูปแบบการพัฒนาทักษะการสอนของครูตามหลักพุทธบริหารการศึกษา โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน. รายงานการวิจัย,*
- สัญญา พงษ์ศรีดา *การพัฒนาทักษะการสอนของครูพันธุ์ใหม่ในยุคไทยแลนด์ 4.0 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2561*
- สำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 10, พฤษภาคม 2563.
- สุภาวค์ จันทวานิช, (2540) *วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ*, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). *Determining Sample Size for Research Activities*. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), pp. 607-610.

